

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI- JA ÜLDKEELETEADUSTE INSTITUUT
SOOME-UGRI OSAKOND

Maria Roosileht

INGLISKEELSETE FILMIPEALKIRJADE TÕLKIMINE SOOME JA
EESTI KEELDE

Bakalaureusetöö

Juhendaja Hanna Katariina Jokela

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetiline taust	5
1.1. Mis on tõlkimine?	5
1.2. Filmipealkirjade tõlkimise korraldus Soomes ja Eestis	7
2. Analüüs	10
2.1. Andmete kogumine	10
2.2. Analüüsi läbi viimine	11
2.3. Analüüsi tulemused	12
2.3.1. Soomekeelsed tõlked	12
2.3.2. Eestikeelsed tõlked	14
2.4.3. Analüüs filmide linastumisaegade põhjal	16
2.4.4. Žanripõhine analüüs	19
3. Võrdlus eesti- ja soomekeelsete tõlgete vahel	24
Kokkuvõte	26
Englanninkielisten elokuvien nimien kääntäminen suomeksi ja viroksi. Tiivistelmä	29
Kirjandus	31
Lisad	33
Lisa 1. Kirjad VaataFilmi ja Finnkino esindajatele	33
Lisa 1.1 Kiri VaataFilmi esindajale	33
Lisa 1.2 Kiri Finnkino esindajale	34
Lisa 2. Finnkino ja VaataFilmi esindajate vastused	35
Lisa 2.1. Vastus VaataFilmi esindajalt	35
Lisa 2.2. Vastus Finnkino esindajalt	38
Lisa 3. Filmipealkirjade tabel	39

Sissejuhatus

Minu bakalaureusetöö teemaks on ingliskeelsete filmipealkirjade tõlkimine soome ja eesti keelde. Töö eesmärk on välja selgitada, millist tõlkemeetodit kasutatakse originaalkujul ingliskeelsete filmipealkirjade tõlkimisel soome ja eesti keelde kõige enam ning millised on sarnasused ja erinevused soome- ja eestikeelsete tõlgete vahel. Lisaks uurin, kas kasutatud tõlkemeetoditel ning filmi žanritel ja ilmumisaastatel leidub seoseid.

Käesolevat teemat on varem vähe uuritud, mis on üsna üllatav, sest näiteks Internetis võib näha, et see teema on oluline nii eestlastele kui soomlastele. On palju blogisid ning filmiarvustustele pühendatud veebilehti, kus arutletakse, kuidas või kas üldse peaks pealkirju tõlkima, ka Soome uudisteleht Yle.fi on oma veebilehel olevas artiklis *Mikä on hulluin elokuvan nimen suomennos?* teinud lugejatele üleskutse jagada meeldejäävamaid soomekeelseid filmipealkirjade tõlkeid. (Yle.fi: *Mikä on...* 2014)

Eestis on filmipealkirjade tõlkimist akadeemilisel tasemel uurinud Siret Laasner, kes kirjutas 2011. aastal Tallinna Ülikoolis magistr töö *Filmipealkirjade tõlkimise mõjust kinokülastajatele*, mis oli oluline allikas käesoleva töö jaoks materjalide otsimisel. Soomes Tampere Ülikoolis on 2000. aastal ilmunud Anu Suutarise magistr töö pealkirjaga *Englanninkielisten elokuvien nimien suomentaminen ja nimeämistavat*¹. Mitte küll otseselt filmipealkirjade tõlkimisega, kuid siiski filmikunsti ja tõlkimisega seotud on ka Leonard Pearli 2007. aastal Turu Ülikoolis esitatud magistr töö *Hahmonnimet hahmottumassa. Disney-piirroselokuvissa esiintyvien suomenkielisten henkilönnimien sananmuodostus, rakenne ja merkityssuhteet*, mis vaatleb Disney filmide tegelaskujude nimesid ja nende soomekeelseid vasteid. Tõlkimisest ja selle

---

¹ Tööst on tehtud ülevaade Teija Hartikaise 2006. aastal Tampere Ülikoolis esitatud magistr töös *Musorgski vai Ikuisia säveliä? Venäjänkielisten elokuvanimikkeiden suomennokset – tarkemman tarkastelun kohteena erisnimet*.

kvaliteedist üldiselt on hea ülevaade ka Sirje Sinivee 2004. aastal avaldatud magistritöös *Tõlke hindamine – kuidas, keda või mida?*

Soomes on Terhi Ainiala, Minna Saarelma ja Paula Sjöblom oma 2008. aastal ilmunud raamatus *Nimistöntutkimuksen perusteet* teinud põhjaliku ülevaate onomastikast, täpsemalt isiku-, koha- ja loomanimedest, samuti kaubandusmaailmaga seotud ehk ettevõtete ja kaubamärkide nimedest. Lisaks on raamatus käsitletud ilukirjanduslike nimede ja pealkirjade tõlkimist, kuid filmide tõlkimise teemat selles teoses ei puudutata.

Töö on jagatud kolmeks osaks. Esimeses osas seletan, mis on tõlkimine ja kirjeldan tõlketeoreetilist tausta, mille põhjal valitud filmipealkirju analüüsisin. Lisaks on juttu sellest, kuidas ja mis põhimõtete järgi Eestis ja Soomes filmipealkirju tõlgitakse ehk olen püüdnud täide viia Siret Laasneri magistritöös esitatud ideid. Teises osas kirjeldan pealkirjade valimist ja teostan analüüsi. Kolmandas osas võrdlen tulemusi ehk erinevusi ja sarnasusi soome- ja eestikeelsete tõlgete vahel.

Teooriaosas on peamiseks allikaks Jean-Paul Vinay ja Jean Darbelnet' keeleõpiku *Stylistique comparée du français et de l'anglais* (1958) ingliskeelne versioon *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation* (1995). Materjali, mida analüüsida, võtsin veebilehelt Internet Movie Database (IMDB), mis on üks suurimatest kinematograafiateemalistest andmebaasidest, mida Internetist leida võib. Vaatluse all on filmid, mille originaalkeeleks on inglise keel ning mis on ilmunud nii Eestis kui ka Soomes.

1. Teoreetiline taust

1.1. Mis on tõlkimine?

Šoti keeleteadlane John Catford on oma raamatus *A Linguistic Theory of Translation* (1965) öelnud, et tõlkimine on tekstilise materjali asendamine samaväärses, teises keeles eksisteeriva tekstilise materjaliga. Lihtsamalt öeldes on tõlkimine kommunikatsiooniprotsess, mille käigus muudetakse tekst ühest keelest teise nii, et sõnumi tähendus säilib. Keelt, millest tõlgitakse, nimetatakse lähtekeeleks ning keelt, millesse tekst ümber tõlgitakse, sihtkeeleks. (National Network for Translation 2012)

Tõlkimine on ala, mille üle on küll palju diskuteeritud, kuid mille kohta ei ole leitud üht kindlat teooriat, mida universaalselt kasutatakse ja kõige õigemaks peetakse. Käesoleva töö tarbeks on uuritud Juan C. Sageri ja M.-J Hameli tõlgitud ja toimetatud tõlkemeetodite kirjeldust *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation* (1995), mille originaalversiooni *Stylistique comparée du français et de l'anglais* koostasid prantsuse keeleteadlased Jean-Paul Vinay ja Jean Darbelnet 1958. aastal. Vinay ja Darbelnet panid kokku esimese omanäolise õpiku, kuhu nad kogusid kokku seitse erinevat tõlkemeetodit koos selgituste ja näidetega. Nad on öelnud, et tõlkimiseks on vaja, et tõlkija suudab lähtekeeles antud sõnumit analüüsida ja selle oma peas sihtkeelde vormida, kasutades selleks mingit kindlat tõlkemeetodit. Tõlkemeetod kirjeldab, kuidas ja milliseid võtteid tõlkimisel kasutatakse. (Darbelnet, Vinay 1995: 30)

Kõige üldisemalt saab tõlkemeetodid jagada kaheks: otsetõlge ning kaudne tõlge. Otsetõlget saab kasutada juhul, kui tõlgitavat teksti saab sõna-sõnalt lähtekeelest sihtkeelde vormida, ilma, et lõpptulemus jääks ebaloomulik või konarlik. Kui aga lähte- ja sihtkeel on oma struktuurilt niivõrd erinevad, et otsetõlge jääb ebaloomulikult kõlama, kasutatakse tõlkimisel veidi keerulisemaid meetodeid, kokkuvõttes kaudse tõlke meetodeid. Vinay ja Darbelnet jaotavad otsetõlke meetodid veel kolmeks ning kaudse tõlke alla on nad paigutanud neli erinevat meetodit. (Darbelnet, Vinay 1995: 31)

Otsetõlke meetodid:

- **Laenamine** – lähtekeele sõna või väljend jäetakse muutmata ning võetakse sihtkeelde üle, seejuures jääb kirja pilt samaks. Näide: ingliskeelne sõna *golf* on ka eesti keeles *golf*.
- **Kalka** – lähtekeelest laenatakse väljend, mis tõlgitakse sõna-sõnalt sihtkeelde. Sageli on kalka puhul tegu idiomaaatiliste väljenditega. Näide: ingliskeelne *money laundering* on eesti keeles *rahapesu*.
- **Sõna-sõnaline tõlge ehk otsetõlge** – sõna või väljend tõlgitakse lähtekeelest otse sihtkeelde. Sarnane kalkale, kuid ei ole idiomaaatilisust. Toimib, kui lähtekeel ja sihtkeel on sugulaskeeled ehk samasuguse grammatilise struktuuriga.

Kaudse tõlke meetodid:

- **Transpositsioon** – tõlkimise käigus asendatakse üks sõnaliik teisega, näiteks tegusõna nimisõnaga, kuid tõlgitava teksti põhitähendus sealjuures ei muutu. Näide: Filmipealkiri *A History of Violence*, eesti keelde tõlgituna *Vägivaldne minevik*. Otsetõlge oleks *Vägivalla ajalugu*.
- **Modulatsioon** – tõlgitavas tekstis muudetakse sõnumi vaatepunkti, muutub teksti vorm, kuid sõnum jääb samaks. Näide: Inglisekeelne väljend „*She is going to be a mother*“ oleks otse eesti keelde tõlgituna „*Ta saab emaks*“, kuid kui tõlkida see nii: „*Ta saab lapse*“, siis on vaatepunkt muutunud.
- **(Sihtkeele) vaste** – sihtkeelde tõlkides kasutatakse sõna või väljendit, mis on tavalises keelekasutuses või sõnaraamatute järgi lähtekeeles esineva sõna või väljendi vasteks. Näide: onomatopoeetilised sõnad, idioomid.
- **Adaptatsioon** – lähtekeelest võetud element kohandatakse sihtkeelt kõneleva rahva kultuuris esineva elemendiga. Näide: anekdoodid, mille sisu on eri maades sama, kuid tegelaste nimed või rahvused on kohandatud vastavalt riigile, kus neid räägitakse.

(Darbelnet, Vinay 1995: 31–41)

Erinevaid tõlkemeetodeid on veel hulganisti ning Siret Laasner on oma magistritöös neist väga põhjaliku eestikeelse ülevaate teinud, kuid Darbelnet ja Vinay piirdusid 1958. aastal siiski vaid eelpool toodud seitsme meetodiga. Käesolevas töös on analüüsi all olevate filmipealkirjade tõlked jagatud aga kolme kategooriasse: otsetõlge, kaudne tõlge ja laenamine. Otsus eristada otsetõlget ja laenamist tulenes sellest, et käesoleva töö autor tahtis spetsiaalselt välja tuua nähtuse, kus filmipealkirjad jäetakse tõlkimata ehk originaalpealkiri säilitatakse.

1.2. Filmipealkirjade tõlkimise korraldus Soomes ja Eestis

Selleks, et saada lähemalt aimu, kes täpsemalt filmipealkirju tõlgib ja milliseid põhimõtteid selles töös järgitakse, võtsin ühendust ühe Eestis tegutseva filmide maaletooja ning levitajaga VaataFilmi ning Soomes tegutseva ettevõttega Finnkino OY, mis tegeleb nii filmide sisseostjana kui ka kinoketina. Infot selle kohta, et filmide tõlkimise eest vastutavad maaletoojad, saadi Eesti suurima filmide andmebaasi Filmiveeb.ee foorumist. Seejärel koostati mõlemale ettevõttele kirjad (vt Lisa 1), kus paluti vastata paarile küsimusele seoses filmipealkirjade tõlkimisega. Finnkinole saadeti kiri 14. aprillil 2015 ning ettevõtte esindaja vastus saabus 20. aprillil 2015. Ettevõttele VaataFilmi saadeti kiri 16. aprillil 2015 ning neilt saabus vastus kahes osas: esimene pool 20. aprillil 2015 ning teine pool 27. aprillil 2015 (vt Lisa 2).

Mõlemale ettevõttele saadetud kirjas küsiti, kes tegeleb nende firmas tõlkimisega ehk kas kasutatakse tõlkebüroode, vabakutseliste tõlkijate või FIE-de abi, või on neil ettevõttes hoopis oma palgalised tõlkijad. Teine küsimus uuris, kas ettevõttel on tõlkijatele seatud kindlad nõudmised ja kriteeriumid, näiteks kas alati peaks eelistama otsetõlget ja jääma võimalikult originaalilähedaseks ning kui lubatud on loominguline lähenemine. Soome Finnkino kirjale lisandus ka kolmas küsimus, nimelt paluti arvamust selle kohta, miks Soomes on tihti filmipealkirjad oma originaalkuju säilitanud ehk miks jäetakse pealkirjad sageli tõlkimata.

VaataFilmi esindaja vastusest selgub, et nende ettevõttes tegeleb filmipealkirjade tõlkimisega nende oma levitusmeeskond ehk neil ei toimu koostööd ei tõlkebüroode, vabakutseliste tõlkijate või FIE-dega, kuid vajadusel küsitakse nõu inimeselt, kes tegeleb filmide subtiitrite tõlkimisega. Teisele küsimusele vastatakse aga pikemalt ja detailsemalt, tuuakse palju näiteid erinevatest pealkirjadest, nende tõlgetest ja põhjustest, miks just nii tõlgiti. VaataFilmi esindaja selgitab, et tõlkimisel on põhiorhk sellel, et pealkiri oleks atraktiivne ja huvitekitav, kuid samas suupärane ja hea kõlaga. Arvesse võetakse näiteks filmi žanrit, pealkirja ikoonilisust, järjefilmide puhul järjepidevust ja raamatute põhjal lavastatud filmide puhul ka raamatu pealkirja.

Otsetõlget kasutatakse juhul, kui pealkiri jääb ka eesti keeles hästi kõlama ja on üheselt arusaadav. Mitmemõttelise tähendusega pealkirjade puhul, mida ei saa lühidalt eesti keelde tõlkida, võetakse arvesse mitmeid tegureid, näiteks žanrit. Ikoonilise pealkirjaga filmi puhul jäetakse enamasti ikooniline element alles (ehk tegu on laenamisega), kuid lisatakse alapealkiri, mis filmi sisust mingil määral aimu annab. Sama tehakse ka pealkirjade puhul, mille puhul ei saa otsetõlge kasutada, kuid mille eestikeelne vaste on liiga kohmakas. Pärisnimed jäetakse tõlkimata või kasutatakse eestikeelset varianti. Filmide puhul, mis on järjeks mõnele varasemale filmile või mis on nii-öelda välja kasvanud seriaalist, püütakse alati jääda võimalikult originaalilähedaseks ehk järjefilmi pealkiri pannakse kattuma eelmise filmi pealkirjaga või seriaali põhjal lavastatud filmi pealkiri sarnaneb inspiratsiooniks olnud seriaali pealkirjaga.

Finnkino esindaja vastusest tuleb välja, et nende ettevõtte kasutab enamasti tõlkebüroode teenuseid, kuigi varem on selleks ka vabakutselisi tõlkijaid palgatud. Sarnaselt VaataFilmi ettevõttele on ka Finnkino oma tõlkijatele nii-öelda vabad käed andnud ehk tõlkimisel on peamine see, et soomekeelne tõlge kõlaks hästi ja loomulikult. Seega pole otsetõlke kasutamine kohustuslik ja tõlkijatel on üsna palju loominguvabadust. Pealkirjade puhul võetakse arvesse tihti sobivust filmi žanriga. Kolmanda küsimuse vastuses sõnab Finnkino esindaja, et filmipealkirjade tõlkimise üle otsustab eelkõige levitaja. Oluline on kindlasti turunduslik pool, et pealkiri müüks võimalikult hästi. Mõnikord teevad filmitootjad ise ettekirjutusi ja nõuavad kas originaalpealkirja

säilitamist või otsetõlget, teinekord antakse aga tõlkijatele rohkem loominguvabadust. Kuna viimasel ajal on soomlaste inglise keele oskus paranenud, ei ole pidev tõlkimine enam vajalik olnud, seega jäetakse üha enam pealkirju tõlkimata, kuid siiski jätkatakse ka pealkirjade soomendamisega.

2. Analüüs

2.1. Andmete kogumine

Filmide originaalpealkirjad on kogutud Internetis olevast kinematograafiateemalisest andmebaasist Internet Movie Database (IMDB), täpsemalt selle veebilehe kasutajate poolt koostatud edetabelist, kuhu on valitud 250 läbi aegade parimat filmi. Valik tehti edetabelist seetõttu, et populaarsemate filmide puhul on tõenäolisem, et need on linastunud ka Eestis ja Soomes ehk nende filmide pealkirjadele leidub eesti- ja soomekeelseid tõlkeid, kuid muus osas ei mänginud filmide koht edetabelis mitte mingisugust rolli. Selgituseks võib veel öelda, et IMDB on andmebaas, mis saab infot nii filmitegijatelt ja filmistuudiotelt kui ka veebilehe külastajatelt, kel on võimalus omalt poolt andmeid sisestada. Enne avaldamist kontrollivad IMBD haldajad ja töötajad siiski kogu sisestatud informatsiooni üle, seega on tegemist usaldusväärse ja kontrollitud allikaga. (IMBD.com: *How/where do you...* 2015)

Filmide originaalpealkirju koguti ajavahemikus 10.02.2015–14.04.2015, paralleelselt leiti ka nende soome- ja eestikeelsed vasted. Valituks osutusid 250 parima filmi edetabelis olnud 150 esimest filmi, mille originaalpealkiri on inglise keeles ning mida on näidatud nii Eestis ja Soomes. IMDB lehel on võimalik näha, millal ja missuguse pealkirja all on filmid erinevates riikides esilinastunud, seega suur osa eesti- ja soomekeelsetest tõlgetest on sealt saadud. Juhul, kui mingil põhjusel IMDB-s eesti- või soomekeelset pealkirja polnud, saadi need kas Eesti suurimast filmiandmebaasist Filmiveeb.ee või Finnkino kodulehelt.

Kogutud filmipealkirjad pärinevad paljudest erinevatest ajastutest, vanim analüüsi all olev film on aastast 1921, uusimad aga aastast 2014. Tabel nii originaalpealkirjadega kui ka eesti- ja soomekeelsete tõlgetega on välja toodud töö lisas (vt Lisa 3). Filmipealkirjade järjekord ei ole töö seisukohast oluline, kuid tabelis on need siiski välja toodud IMBD-s olevate hinnangute poolest paremusjärjestuses ehk tabelis esimesel kohal olev film on ka IMBD edetabelis kõige kõrgemal kohal. Töös analüüsitakse

pealkirju ka aastate lõikes, et näha, millistes kümnendites missugune tõlkemeetod eriti silma paistab. Samuti on vaatluse all filmižanrid. Filmipealkirju kogudes võeti IMDB lehelt ka esimene märksõna, millega filmi žanrit iseloomustati, seega kui filmi määratleti kui *draama/põnevik/thriller*, sai valituks draama. Žanrid koguti kokku selleks, et uurida, kas ühes žanris domineerib mõni tõlkemeetod rohkem kui teises. Kokku tuli kaksteist erinevat žanrit: *animafilm, biograafia, draama, komöödia, krimi, märul, müsteerium, põnevik, seiklus, ulme, vestern* ja *õudus*. Täpsustavaks infoks on, et *põnevik* ingliskeelne vaste on *thriller*.

2.2. Analüüsi läbi viimine

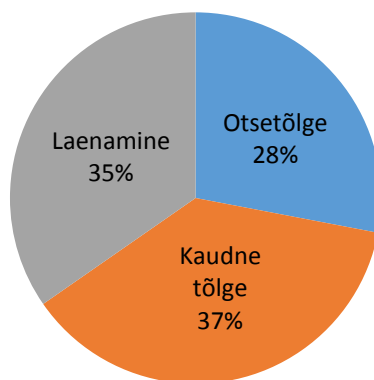
Töös kasutatud filmipealkirjade tõlkemeetodite määramisel kasutati peatükis 1 välja toodud Vinay ja Darbelnet' kategooriaid. Iga pealkiri vaadati üle nii lähte- kui ka sihtkeeles ja uuriti, millise tõlkemeetodiga on kõige tõenäolisemalt tegu. Seejärel jagati pealkirjad kolme üldisemasse gruppi: otsetõlge, kaudne tõlge ja laenamine.

Analüüsi ette valmistamiseks koguti filmipealkirjad, nende ilmumisaastad ning eesti- ja soomekeelsed tõlked Microsoft Office Exceli dokumenti. Tabeli esimeses veerus olid originaalpealkirjad linastumisaastatega, teises veerus eestikeelsed tõlked, kolmandas veerus määratlus, kas tegu on otsetõlke, kaudse tõlke või laenamisega, neljandas veerus soomekeelsed tõlked, viiendas taas tõlkemeetodi määratlus ning kuues žanr. Kui kõik andmed olid kokku kogutud, kasutati Excelis filtreerimistööriista, ning loeti kokku, mitu korda erinevaid tõlkemeetodeid kasutati. Seejärel tehti saadud andmetega arvutused, vastavad tabelid ning diagrammid.

2.3. Analüüsi tulemused

2.3.1. Soomekeelsed tõlked

Esimesena on vaatluse all erinevate tõlkemeetodite kasutamine soomekeelsetes tõlgetes. Tulemused näitavad, et kõige rohkem kasutati kaudset tõlget: 56 korral 150-st (37%), sageduselt teine oli laenamine, mida kasutati 52 pealkirja puhul (35%) ja kõige vähem, 42 korral (30%), kasutati otsetõlget. Allpool on illustreeriv sektordiagramm (joonis 1).

Joonis 1. **Erinevate tõlkemeetodite kasutamise osakaal soomekeelsete tõlgete hulgas.**

Soomekeelsete filmipealkirjade analüüsist (joonis 1) selgus, et kuigi domineerib siiski üks tõlkemeetod, jagunevad tulemused üsna ühtlaselt. Kõige enam oli kasutatud kaudset tõlget, kuid selle meetodi abil tõlgitud soomekeelseid pealkirju vaadeldes on keeruline teha üldistusi, millistel põhjustel kaudse tõlke kasuks otsustati. Näiteks trilooogia *The Lord of The Rings* puhul on põhipealkiri tõlgitud kui *Taru sormusten herrasta*, kuid alapealkirjad (*The Return of the King – Kuninkaan paluu; The Two Towers – Kaksi tornia*) on üsna täpselt tõlgitud. Palju esineb ärajätu ehk tõlkest puudub mingi element, mis originaalis oli olemas. Näiteks *The Great Dictator* on tõlgitud kui *Diktaattori*, *Good Will Hunting* kui *Will Hunting*, *Star Wars: Episode VI - Return of the Jedi* on aga soome keeles eriti lühike *Jedin paluu*. *Witness for the Prosecution* on tõlgitud kui *Todistaja* ehk samuti on pealkirjast mõned elemendid välja jäetud. On ka näited sellest, kui pealkirjale

lisatakse tõlkimise käigus midagi juurde, näiteks Charlie Chaplini filmi *The Kid* pealkiri on soome keeles *Chaplinin poika*, film *The Apartment* on täpsustavalt tõlgitud kui *Poikamiesboksi*. Samuti leidus pealkirju, mis originaalpealkirjaga üldse ei sarnanenud, näiteks *12 Angry Men* oli tõlgitud kui *Valamiesten ratkaisu*, *North by Northwest* on aga soome keeles *Vaarallinen romanssi*. Film *Double Indemnity* on tõlgitud kui *Nainen ilman omaatuntoa* ning *Some Like It Hot* on Soomes tuntud kui *Piukat paikat*.

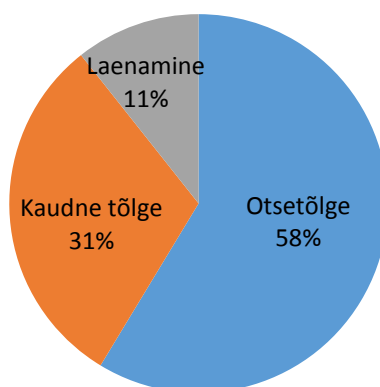
Otsetõlke puhul on samuti raske teha järeldusi, miks just need pealkirjad on otse tõlgitud. Leidub nii lühikesi ja lakoonilisi pealkirju, mida ongi kerge tõlkida, nagu näiteks *Psycho* ja *Psyko*, *Rear Window* ja *Takaikkuna*, *The Green Mile* ja *Vihreä maili* ning *The Lion King* ja *Leijonakuningas*. Samas on lühike ja tabav pealkiri *Die Hard* tõlgitud kui *Vain kuolleen ruumiini yli* ehk ei saa öelda, et otsetõlget kasutatakse kõikide lühikeste pealkirjade puhul.

Analüüsi tulemustest (joonis 1) on näha, et laenamismeetodi kasutamise sagedus on kaudse tõlke järel teisel kohal. Taaskord on sagedane, et laenamist kasutatakse pealkirjas esinevate pärisnimede puhul, kuid palju on ka pealkirju, mis oleksid küll soome keelde tõlgitavad, kuid mis on jäetud originaalkeelde. Selliste pealkirjadega on näiteks filmid *Inception*, *Interstellar*, *The Departed*, *Django Unchained*, *American Beauty*, *Toy Story 3*, *Batman Begins*, *The Wolf of Wall Street*, *There Will Be Blood*, *Million Dollar Baby* ja paljud teised (ülejäanud filmide nimekirja saab näha peatükis *Lisa 3. Filmipealkirjade tabel*). Selle grupi puhul paistab silma ka ühe kindla vormi esinemine, mida laenamismeetodit kasutades tihti järgitud on. Nimelt selgub, et Soome filmimaastikul on väga levinud see, et filmipealkirja põhiosa on originaalkujul, kuid sellele järgneb koolon või mõttekriips ning soomekeelne alapealkiri. Mõistagi võiks sellisel kujul pealkirju ka kaudse tõlke või otsetõlke alustel analüüsida, kuid kuna laenatud element on pealkirjas esikohal, on sellised kaheosalised pealkirjad siiski vaid laenamismeetodi gruppi liigitatud. Mõned näited kaheosalistest laenamismeetodiga tõlgitud pealkirjadest: inglise keeles *Pulp Fiction*, soome keeles *Pulp Fiction: Tarinoita väkivallasta*; originaalpealkiri *Alien*, Soomes aga *Alien – kahdeksas matkustaja*; eelmise filmi järg pealkirjaga *Aliens* on soome keeles *Aliens – Paluu*; *The Shining*

originaalkujul, soome keelde tõlgituna *The Shining – Hohto*; *The Thing* inglise keeles, *The Thing* – „se“ jostakin soome keeles. Lisast 3. *Filmipealkirjade tabel* võib selliseid näiteid leida veelgi.

2.3.2. Eestikeelsed tõlked

Teisena on analüüsi all tõlkemeetodid eestikeelsetes tõlgetes. Selgus, et 150-st eestikeelsest filmipealkirjast on 88 korda (58,7%) kasutatud otsetõlget, 46 korda (30,7%) kaudset tõlget ning 16 korda (10,7%) laenamist ehk pealkiri on jäetud tõlkimata. Allpool on toodud illustreeriv sektordiagramm (joonis 2) ümardatud protsendimääradega.

Joonis 2. Erinevate tõlkemeetodite kasutamise osakaal eestikeelsete tõlgete hulgas

Ülal nähtav sektordiagramm (joonis 2) näitab, et käesoleva töö jaoks kogutud filmipealkirjade eestikeelsetes tõlgetes (kõik pealkirjad ja nende linastumisaastad on nähtaval lisas *Filmipealkirjade tabel*) domineerib selgelt otsetõlke meetod. Analüüsi käigus tuli esile, et otsetõlget kasutatakse pigem lihtsakoelisemate ja lühemate või idiomatilise tähendusega pealkirjade puhul. Näiteks filmi *Fight Club* eestikeelne vaste on *Kakluskubi*, mis vastab otseselt originaalpealkirjale, *City Lights* on tõlgitud kui *Suurlinna tuled*, *Rear Window* on eesti keeles *Tagaaken*. *The Green Mile* on samuti otse tõlgitud kui *Roheline miil*. Samasugused näited on ka ingliskeelne *American History X*

ja eestikeelne *Ameerika ajalugu X; Paths of Glory* ja *Kuulsuse rajad; Lawrence of Arabia* ning *Araabia Lawrence*. Neil juhtudel on tõlgitud pealkiri võimalikult originaalilähedaseks jäetud. On ka juhtumeid, kus tegu pole küll sõna-sõnalise vastega, kuid kuna väljend on laialdaselt tuntud ja idiomaaatilise tähendusega, saab seda siiski otsetõlkeks pidada, näiteks filmi *The Gold Rush* eestikeelne vaste on *Kullapalavik*.

Kaudset tõlget on kasutatud pea poole vähem kui otsetõlget, kuid selle osakaal on siiski üsna suur. Filmipealkirju uurides saab teha järeldusi, et sageli kasutatakse kaudset tõlget pikemate ja keerukamate pealkirjade puhul, või siis, kui pealkirjas olevatele sõnadele või väljenditele ei leidu eesti keeles vastet. Pealkiri *Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb* on üsna pikk ning selle eestikeelne vaste on küll sama mahukas, kuid see ei ole sõna-sõnalt tõlgitud ning tähendus muutub mingil määral: *Dr. Strangelove ehk kuidas ma lõpetasin muretsemise ja õppisin armastama pommi*. On ka juhtumeid, kus filmi pealkirja on pealtnäha võimalik kerge vaevaga otse eesti keelde tõlkida, kuid on otsustatud teistsuguse pealkirja kasuks.

Mõne tõlke puhul on pealkirjale mõni sõna juurde pandud või hoopis eemaldatud, näiteks filmipealkiri *Gone Girl* on tõlgitud kui *Kadunud*, seega üks element on pealkirjast välja jäetud. Pealkiri *All About Eve* on tõlgitud kui *Kogu tõde Eve'ist*, kuid originaalpealkirjas ei ole sõna, mis vastakse eestikeelsele sõnale *tõde*. Filmi *Raiders of the Lost Ark* eestikeelne pealkiri on *Indiana Jones kadunud laeka jälil*, ehk lisatud on peategelase nimi. Filmi *Kill Bill: Vol. 1* pealkirjale on eesti keeles juurde lisatud element, mis seletab filmi sisu rohkem lahti: *Kill Bill – Pruudi kättemaks vol.1*. Filmi pealkirja sidumine sisuga on nähtav ka järgmises näites: filmis *The Prestige* kasutatav sõna *prestige* on küll eesti keelde tõlgitav, kuid tõlkija on ilmselt püüdnud pealkirja kontekstiga ehk filmi sisuga sobitada. Linateoses kutsuti mustkunstietenduse lõppvaatust nimega *the Prestige*. Leidub ka pealkirju, mille puhul ei ole originaal- ja tõlgitud pealkirjal mitte mingisugust seost. Näiteks filmi *American Beauty* pealkiri oleks otsetõlkes samuti *Ameerika iludus* või *Ameerika kaunitar*, kuid on otsustatud kasutada hoopis pealkirja *Tabamata ilu*. Kurioosne näide on ka pealkiri *Some Like It Hot*, mis on eesti keeles tuntud kui *Džässis ainult tüdrukud*. Võib ka järeldada, et kaudset tõlget on

kasutatud juhtudel, kui otsetõlge jääks liiga kohmakas või mitte piisavalt tabav. Näiteks pealkirja *Snatch* võiks tõlkida kui *Kahmamine* või *Näppamine*, kuid valitud pealkiri *Teemandirööv* on siiski lõõvam.

Laenamist leidub käesoleva töö jaoks kogutud pealkirjade seas üsna vähe, kõigest 11%. Laenamist on kasutatud enamasti pärisnimedest koosnevate pealkirjade puhul, näiteks *Forrest Gump*, *Donnie Darko*, *Annie Hall*, *WALL-E*, *Rebecca*, *Ben-Hur* ja *Gandhi* on nii lähte- kui ka sihtkeeles samad, sest tegu on filmis kujutatud inimeste pärisnimedega. Ka filmi seisukohast oluliste esemete nimesid ei hakata enamasti ümber tõlkima, seega on ingliskeelne *Gran Torino* ka eesti ekraanidel sama pealkirja all linastunud. Laenamismeetodit on kasutatud ka pealkirjade puhul, mida on väga raske tõlkida või mis kõlavad inglise keeles tunduvalt paremini ja tabavamalt. Näiteks pealkiri *Full Metal Jacket* on jäetud originaalkujule, sest tegemist on tulirelva kuulitüübiga, mille eestikeelne vaste oleks *täismantel kuul*. See on aga mõistagi liiga kohmakas väljend, et pealkirjaks sobida. Tõlkimatud või tõlkimata kujul paremini kõlavad on näiteks ka *Pulp Fiction*, *Memento*, *Blade Runner* ja *Trainspotting*. On ka juhtumeid, kus on kasutatud laenamismeetodit, kuigi pealkirjale on olemas ka hästi tuntud eestikeelne vaste, näiteks *Chinatown* on eesti kinodes ja teleekraanidel linastunud originaalpealkirjaga, kuigi seda saanuks ka tõlkida kui *Hiinalinn*.

2.4.3. Analüüs filmide linastumisaegade põhjal

Järgmisena on uurimise all erinevate tõlkemeetodite esinemise sagedus filmide linastumisaastate suhtes. Kogutud filmidest kõige vanem linastus 1921. aastal, kõige uuemad jõudsid ekraanile 2014. aastal. Analüüsi tegemiseks jagati filmid nende ilmumisaastate põhjal gruppidesse, sest igast aastast, mis jäi 1921. ja 2014. aasta vahele, filmipealkirju andmete kogumisse ei sattunud. Gruppe tehti kokku viis: 1920.–1930. aastad, 1940.–1950. aastad, 1960.–1970. aastad, 1980.–1990. aastad ja 2000.–2010. aastad. Esimeses grupis (1920.–1930.) on kaheksa filmi, järgmises (1940.–1950.) 25 filmi, kolmandas grupis (1960.–1970.) samuti 25, neljandas (1980.–1990.) 48 ja

viimases ehk viiendas (2000.–2010.) 44 filmi. Seejärel uuriti, kui palju oli gruppidesse koondatud filmipealkirjade tõlkimisel kasutatud otsetõlget, kaudset tõlget ja laenamist.

Soomeekeelsed filmipealkirjad olid analüüsiks samuti viide ajastugruppi jagatud. Esimese grupi (aastad 1920.–1930.) pealkirjade tõlkimisel on nii otsetõlget kui ka kaudset tõlget kasutatud võrdselt, mõlemaid esineb neljal korral (50%). Laenamist selle grupi pealkirjade juures ei esine. Teises grupis on esikohal kaudne tõlge 14 (56%) pealkirjaga, järgneb otsetõlge üheksa (36%) pealkirjaga ning kõige vähem, kahel korral (8%) on kasutatud laenamismeetodit. Kolmandas grupis on taaskord kõige rohkem, 11 korral (44%), kasutatud otsetõlget, kümnel korral (40%) kaudset tõlget ning neljal korral (16%) laenamist. Neljanda grupi puhul on kõige sagedasem tõlkemeetod laenamine, mida on rakendatud 22 pealkirja (45,83%) tõlkimisel, populaarsuselt järgmine on kaudne tõlge 14 pealkirjaga (29,17%) ja kõige vähem, 12 korral (25%) on kasutatud otsetõlget. Viimases grupis on samuti kõige populaarsem tõlkemeetod laenamine, mida on kasutatud 24 pealkirja (54,55%) tõlkimisel, teisel kohal kaudne meetod 13 pealkirjaga (29,55%) ja kõige vähem, seitse korda (15,91%) on kasutatud otsetõlget.

Selle analüüsi tulemusi lähemalt vaadates näeb, et erinevate tõlkemeetodite kasutamise sagedus on aastate jooksul pidevalt muutunud ja nii otsetõlke kui kaudse tõlke puhul on toimunud nii populaarsuse kahanemisi kui ka kasvumisi. Laenamise kasutamine on aga alates 1940. – 1950. aastatest ainult kasvanud, saades juba 1980.–1990. aastatel kõige sagedamini rakendatavaks tõlkemeetodiks. Analüüsi tulemused on ümardatud protsendimäärade kujul näha ka tabelis (Tabel 1).

Tabel 1. Soomekeelsetes pealkirjades kasutatud tõlkemeetodite osakaal ümardatud protsentides filmide linastumisaastate lõikes.

Ajastugrupid	Otsetõlge	Kaudne tõlge	Laenamine
1920.–1930.	50,0	50,0	-
1940.–1950.	36,0	56,0	8,0
1960.–1970.	44,0	40,0	16,0

1980.–1990.	25,0	29,2	45,8
2000.–2010.	15,9	29,6	54,6

Esimese ajastugrupi eestikeelsete pealkirjade analüüs näitab, et kaheksast filmist kuue puhul (75%) on kasutatud pealkirja tõlkimisel otsetõlget, kahel juhul (25%) on kasutatud kaudset tõlget ning ühtegi laenamist ei ole. Teises grupis, kus on 25 filmi, domineerib samuti otsetõlge 18 korraga (72%), kaudset tõlget esineb viiel korral (20%) ja laenamist kahel korral (8%). Kolmandas grupis, kuhu olid koondatud filmipealkirjad 1960.–1970. aastatest, on samuti 25 filmi, on ka otsetõlke, kaudse tõlke ja laenamise suhtarvud samad, mis eelmises grupis, ehk otsetõlget on 18 korda, kaudset viis korda ning laenamist kaks korda. Neljanda grupi 48 filmist on 26 (54,17%) tõlgitud otsetõlget kasutades, 15 (31,25%) on tõlgitud kaudse tõlke abil ning seitsme (14,58%) filmi pealkirjades on kasutatud laenamist. Viimasesse ehk viiendasse ajastugrupi kuulunud 44 filmi hulgast on 20 (45,45%) tõlgitud otsetõlke kaudu, 19 filmi (43,18%) kaudse tõlke abil. Laenamismeetodit on selles grupis kasutatud viie (11,36%) pealkirja puhul.

Analüüsi tulemusi vaadates näeb, et terve töös uuritud ajaperioodi vältel on otsetõlge kogu aeg kõige levinum tõlkemeetod olnud, teisel kohal on püsivalt olnud kaudne tõlge ja laenamist on alati kõige vähem kasutatud. Otsetõlke kasutamise sagedus on ajastute lõikes järjepidevalt vähenenud. Kaudse tõlke populaarsus on pärast 1920.–1930. aastaid langenud, kuid 1980.–1990. aastatest alates on see taas tõusma hakanud. Laenamise kasutamine, mis on selles töös küll kõige ebapopulaarsemaks tõlkemeetodiks osutunud, on 1980.–1990. aastateni siiski pidevalt kasvanud. Tulemused on ümardatud protsentidena kantud ka tabelisse (Tabel 2).

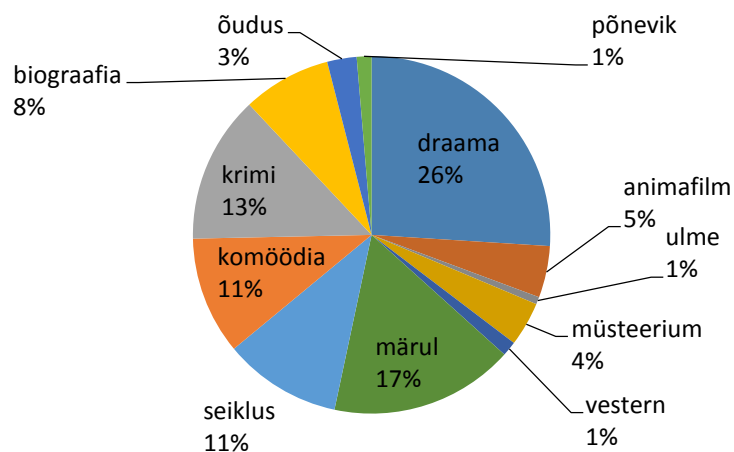
Tabel 2. Eestikeelsetes pealkirjades kasutatud tõlkemeetodite osakaal ümardatud protsentides filmide linastumisaastate lõikes.

Ajastugrupid	Otsetõlge	Kaudne tõlge	Laenamine
1920.–1930.	75,0	25,0	-
1940.–1950.	72,0	20,0	8,0
1960.–1970.	72,0	20,0	8,0

1980.–1990.	54,1	31,3	14,6
2000.–2010.	45,5	43,2	11,4

2.4.4. Žanripõhine analüüs

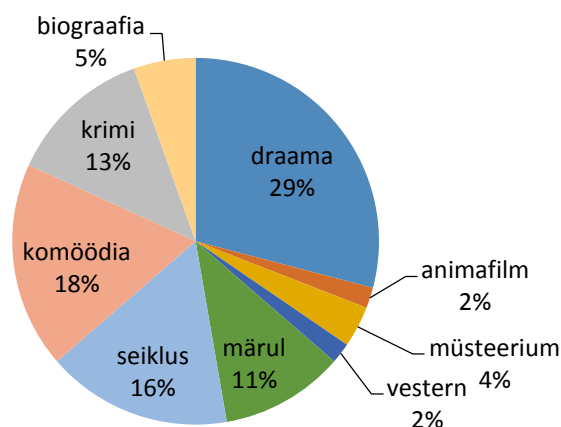
Esmalt uuriti, millist filmižanrit esineb kogutud filmide hulgas kõige enam. Eristati 12 erinevat žanrit: *draama*, *animafilm*, *müsteerium*, *western*, *ulme*, *komöödia*, *krimi*, *märul*, *seiklus*, *biograafia*, *õudus*, *põnevik*. Selgub, et kogutud 150 filmi hulgas on kõige rohkem draamafilme (39 filmi ehk 26%). Sageduselt järgmisel kohal on märulifilmid, neid esineb 25 korral (16,7%). Krimifilme on 20 (13,3%) ja nii seiklus- kui ka komöödiafilme on 16 (10,7%). Biograafilisi filme on 12 (8%), animeeritud filme seitse (4,67%). Müsteeriume esineb kuuel korral (4%), õudusfilme neljal (2,67%). Põnevikke ja vesterne on sama palju, mõlemat kaks (1,33%). Kõige vähem on ulmefilme, 150 filmi hulgast vaid üks (0,67%). Allpool on toodud sektordiagramm ümardatud protsendimääradega (joonis 3).

Joonis 3. Erinevate žanrite osakaal kogutud filmide hulgas.

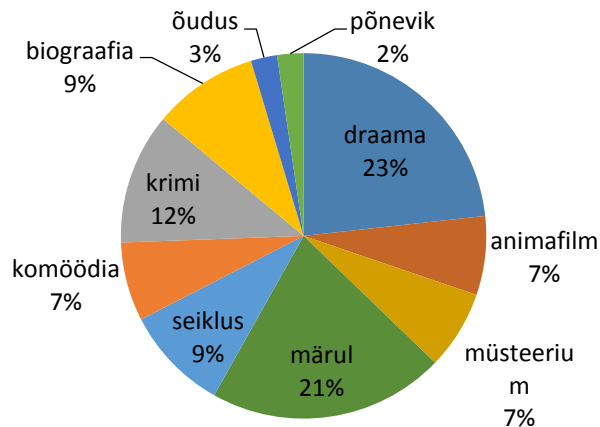
Järgmisena oli vaatluse all žanrite esinemissagedus erinevate tõlkemeetodite abil tõlgitud filmide hulgas. Esimesena olid vaatluse all soomekeelsete tõlgetega filmid. Esmalt uuriti soomekeelse kaudse tõlke gruppi. Draamafilme on 16 (29,09%),

komöödiaid kümme (18,18%), seiklusfilme üheksa (16,36%). Otsetõlke grupis on veel seitse krimifilmi (12,73%), kuus märulifilmi (10,91%), kolm biograafilist linateost (5,45%) ja kaks müsteeriumit (3,64%). Animafilme ja vesterne on võrdsest vaid üks (1,82%). Põnevikke, ulme- ja õudusfilme selles grupis ei ole. Allpool on illustreeriva materjalina toodud sektordiagramm, millele märgitud protsendimäärad on ümardatud (joonis 4).

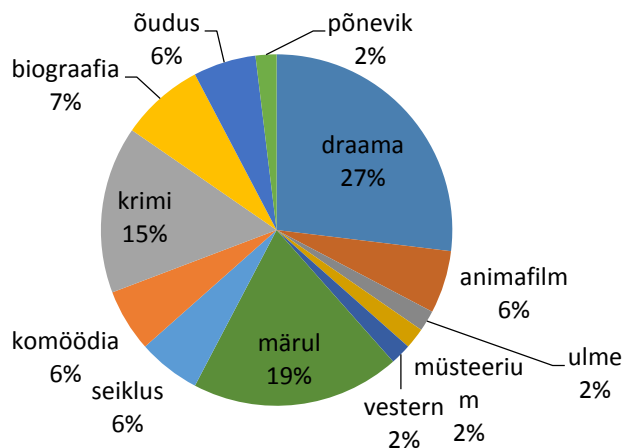
Joonis 4. Žanrite osakaal kaudse tõlke meetodi abil soome keelde tõlgitud filmipealkirjade hulgas.

Otsetõlke abil soome keelde tõlgitud pealkirjade grupis esineb draamafilme kümnel korral (23,26%), märulifilme on üheksa (20,93%). Krimifilme on selles grupis viis (11,63%), biograafilisi filme neli (9,3%). Kolme filmiga (6,98%) on esindatud nii animafilmi-, müsteeriumi- ja komöödiažanr. Õudusfilme ja põnevikke on vähe - mõlemaid vaid üks (2,33%). Selles grupis ei ole ulmefilme ega vesterne. Järgmisel leheküljel välja toodud diagramm (joonis 5) on ümardatud protsendimääradega.

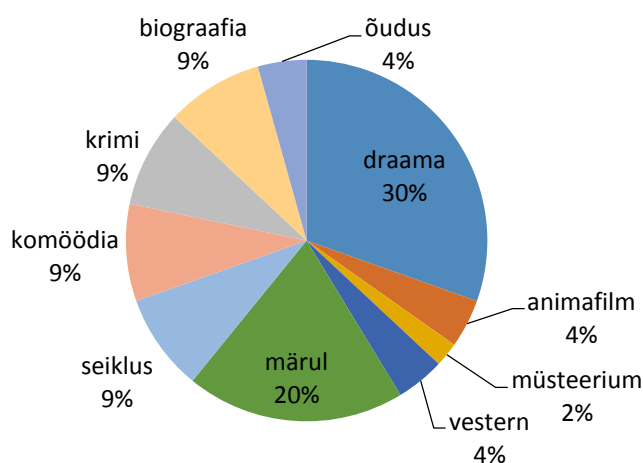
Joonis 5. Žanrite osakaal otsetõlke abil soome keelde tõlgitud filmipealkirjade hulgas.

Žanrianalüüsis on viimasena vaatluse all laenamismeetodi abil tõlgitud pealkirjadega filmid. Draamafilme on selles grupis 14 (26,92%), märuleid kümme (19,23%), krimifilme kaheksa (15,38%). Biograafilisi filme on seekord neli (7,69%). Võrdselt kolme filmiga (5,77%) on esindatud komöödia, seiklus- ja animafilmi žanrid. Vesterne, müsteeriumeid, ulme- ja õudusfilme on samuti võrdselt – kõiki on selles grupis üks (1,92%). Allpool on näha illustreerivat sektordiagrammi (joonis 6), millel olevad protsendimäärad on ümardatud.

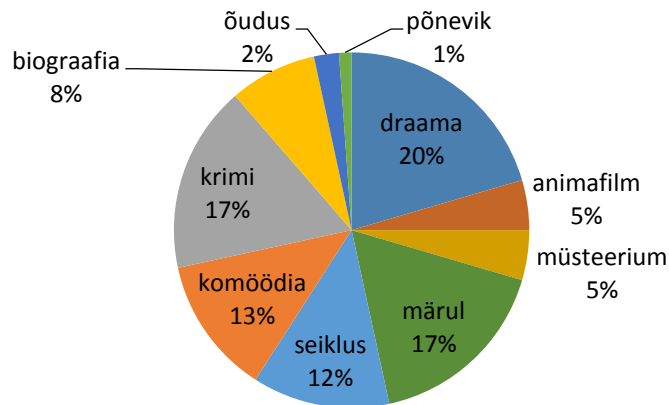
Joonis 6. Žanrite osakaal laenamise abil soome keelde tõlgitud filmipealkirjade hulgas.

Järgmisena uuriti, milliseid žanre esineb kõige rohkem filmide hulgas, mille pealkirjad on eesti keelde tõlgitud kaudse tõlke meetodi abil. Kõige enam on eestikeelse kaudse tõlke grupis draamafilme, nimelt 46 filmist 14 (30,43%). Sageduselt teisel kohal on märulifilmid, mida on üheksa (19,57%). Järgnevad krimifilmid, komöödiad, seiklusfilmid ja biograafilised linateosed, kõiki esineb neljal korral (8,7%). Animeeritud filme, vesterne ja õudusfilme esineb samuti võrdselt ehk kõiki on kaks (4,35%). Kõige vähem on eestikeelse kaudse tõlke grupis müsteeriume, nimelt on sellest žanrist vaid üks film (2,17%), ulme- ega õudusfilme ei ole aga üldse. Allpool on illustreeriva materjalina toodud sektodiagramm (joonis 7) ümardatud protsendimääradega.

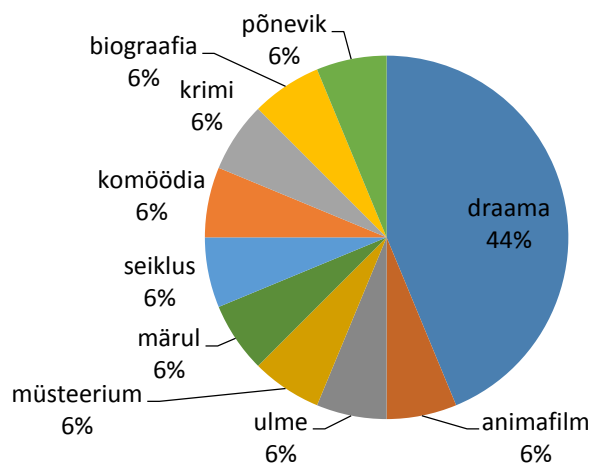
Joonis 7. Žanrite osakaal kaudse tõlke abil eesti keelde tõlgitud filmipealkirjade seas.

Järgmisena olid vaatluse all eestikeelse otsetõlke grupis olevad filmid. Peatükis 2.4.1. *Eestikeelsed tõlked* selgus, et see rühm on eestikeelsete tõlgete arvestuses kõige suurem. Analüüsi kaudu selgub, et 88 filmi seas on kõige rohkem draamafilme, mida esineb 18 korral (20,45%). Sageduselt teisel kohal on võrdsete arvudega märuli- ja krimifilmid, mõlemaid esineb 15 korral (17,05%). Komöödiad ja seiklusfilme on samuti võrdselt, nimelt 11 (12,5%). Biograafilisi filme on eestikeelse otsetõlke grupis seitse (7,95%), animafilme ja müsteeriumit aga taaskord võrdselt – neid esineb neljal korral (4,55%). Kõige vähem on õudusfilme, mida on kaks (2,27%) ja põnevikke, mida on vaid üks (1,14%). Selles grupis ei ole ühtegi ulmefilmi ega vesterni. Järgmisel lehel on illustreeriva materjalina toodud sektordiagramm, mille protsendimäärad on ümardatud.

Joonis 8. Žanrite osakaal otsetõlke põhjal eesti keelde tõlgitud filmipealkirjade seas.

Viimase eestikeelsete tõlgete grupina olid vaatluse all laenamise meetodi abil tõlgitud filmipealkirjad ja nende žanrid. Taas on kõige suurem osakaal draamafilmidel, mida esineb seitsmel korral (43,75%). Vesterne ja õudusfilme selles grupis ei ole, kuid kõiki teised žanrid on võrdselt esindatud. Põnevikke, biograafilisi filme, komöödiaid, märuleid, müsteriume, animafilme, seiklus-, ulme- ja krimifilme on üks (6,25%). Allpool on näha sektordiagramm (joonis 9) ümardatud protsendimääradega.

Joonis 9. Žanrite osakaal laenamise tõlkemeetodi abil eesti keelde tõlgitud filmipealkirjade seas.

3. Võrdlus eesti- ja soomekeelsete tõlgete vahel

Soomekeelsete tõlgete analüüsisist (peatükk 2.4.2 *Soomekeelsed tõlked*) on näha, et tõlkemeetodid jaotuvad ühtlasemalt: 56 pealkirja puhul on kasutatud kaudset tõlget, 52 pealkirja juures laenamist ja 42 filmipealkirja on tõlgitud otse. Selgelt on näha, et eestikeelsetes tõlgetes on levinuim otsetõlge, mis on aga soomekeelsetes tõlgetes kõige vähem esindatud. Teise analüüsi (peatükk 2.4.1. *Eestikeelsed tõlked*) tulemustest selgub, et töö jaoks kogutud eestikeelsete filmipealkirjade puhul on ülekaalukalt populaarseimaks tõlkemeetodiks otsetõlge, mida on teiste tõlkemeetoditega võrreldes kasutatud lausa poole rohkem – 150 pealkirjast 88 on eesti keelde tõlgitud otsetõlget kasutades. Sageduselt teisel kohal on kaudne tõlge, mille abil tõlgitud pealkirju oli 46 ning kõige vähem on pealkirjade tõlkimisel kasutatud laenamise tõlkemeetodit. Saab teha järeldusi, et Eesti filmilevitajad eelistavad eestikeelseid, kuid samas originaalpealkirjaga ühtivaid pealkirju, kuid Soomes kaldutakse originaalpealkirjast pigem kas kõrvale või jäetakse see üldse tõlkimata.

Tulemustest selgub ka, et Soome filmimaastikule on iseloomulik see, et paljudel filmipealkirjadel säilitatakse originaalkuju, kuid sellele lisatakse soomekeelne alapealkiri. Töös analüüsitud eestikeelsete laenamise meetodiga tõlgitud pealkirjade puhul ei ole mitte ühelgi korral samasugust võtet kasutatud. Lisa 2 alapeatükis Lisa 2.1 näidatud kirjas (VaataFilmi esindajalt) on aga paar alapealkirjadega filmi näitena välja toodud, seega võib teha oletusi, et ka Eestis on viimasel ajal selline tõlkimisviis ja – vorm levima hakanud, kuid sellised eestikeelsed pealkirjad ei sattunud käesolevas töös analüüsitava materjali sekka.

Filmide linastumisaegu ja kasutatud tõlkemeetodeid analüüsidest selgub, et eestikeelsete filmipealkirjade puhul on otsetõlke kasutamine aastate jooksul (vahemikus 1921. a ja 2014. a) vähenenud ning kaudse tõlke abil pealkirjade tõlkimine sagenenud. Soomekeelsete pealkirjade analüüsi tulemused näitavad aga, et Soomes on nende kahe tõlkemeetodi populaarsus vahelduv, näiteks 1940.–1950. aastatel linastunud filmide pealkirjade tõlkimiseks on kasutatud rohkem kaudset tõlget, kuid 1960.–1970. aastail on

olnud populaarsem pigem otsetõlke kasutamine. 1980.–1990. ja 2000.–2010. aastatel oli aga taaskord kaudse tõlket rohkem kasutatud. Laenamismeetodi kasutamine on nii eesti- kui ka soomekeelsete pealkirjade puhul alates 1940.–1950. aastastest järjest enam populaarsemaks muutunud, kuid Soomes on see siiski levinum kui Eestis.

Žanripõhise analüüsi puhul on keerulisem järeldusi teha. Eesti- ja soomekeelsete kaudse tõlkimise kaudu tõlgitud filmide puhul on suurimad erinevused märuli-, seiklus- ja krimifilmide ning komöödiate osakaalude puhul. Mõlema keele puhul on kaudse tõlkega pealkirjade seas kõige populaarsem žanr draama, kuid eestikeelsete pealkirjadega filmide seas on sageduselt teine žanr märul, soomekeelsete pealkirjade puhul on selleks komöödia ning järgneb seiklusfilm. Otsetõlke kategooria puhul on selgelt näha, et eestikeelsete pealkirjadega filmide hulgas on draamafilmid ülekaalukalt kõige sagedasemad ning teised žanrid on võrdsete tulemustega tublisti maas. Soomekeelsete pealkirjadega linateoste hulgas on samuti draama esikohal, kuid üsna suure osakaaluga on esindatud ka märuli- ja krimifilmide žanrid. Laenamismeetodi grupis on taaskord nii eesti- kui ka soomekeelsete pealkirjadega filmide seas kõige sagedamini esinevaks žanriks draama ning ka kaks järgnevat žanrit kattuvad: märuli- ja krimifilmid.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö *Ingliseelsete filmipealkirjade tõlkimine soome ja eesti keelde* põhieesmärgiks on uurida, millist teooriaosas tutvustatud tõlkemeetodit kasutatakse originaalkujul ingliskeelsete filmipealkirjade tõlkimisel soome ja eesti keelde kõige sagedamini. Lisaks seadsin eesmärgiks analüüsida, millised on sarnasused ja erinevused soome- ja eestikeelsete tõlgete vahel ning kas leidub seoseid pealkirjade tõlkimisel kasutatud tõlkemeetodite ja filmi linastumisaastate ning žanrite vahel.

Töö teoreetilise osa peamiseks allikaks on Jean-Paul Vinay ja Jean Darbelnet' keeleõpik *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, täpsemalt selle ingliskeelne tõlge *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation*. Õpikus on juttu seitsmest tõlkemeetodist ehk viisist, kuidas teksti lähtekeelest sihtkeelde tõlgitakse. Tõlkemeetodeid jagatakse üldiselt kahte gruppi: otsetõlge ja kaudne tõlge, kuid otsustasin enda töösse lisada veel ühe põhikategooria, otsetõlke alla kuuluva laenamismeetodi. Neid tõlkemeetodeid ja nende seletusi kasutasin käesoleva töö koostamisel filmipealkirjade tõlgete analüüsimiseks ja gruppidesse jagamiseks.

Saatsin kirja filmilevitusega tegeleva Eesti ettevõtte VaataFilmi esindajale ja Soomes kinoketi ja maaletoojana tegutseva Finnkino kliendiabisse, et uurida asjaga otseselt seotud inimeste käest, mis põhimõtetel ja kuidas filmide tõlkimine toimub. Kirjadest selgub näiteks see, et ettevõttes VaataFilmi tõlgib pealkirju levitaja ise, kuid Finnkino teeb koostööd tõlkebüroodega. Mõlemad vastasid ka, et kindlaid reegleid tõlkimisel pole, olulisim on see, et tõlgitud pealkiri ei kõlaks kohmakalt, vaid oleks suupärane ja tabav.

Analüüsitava materjali kogusin kinematograafiateemaliselt veebilehelt Internet Movie Database, kus on edetabel 250 parima filmiga läbi aegade. Töö jaoks kogusin sellest edetabelist esimesed 150 ingliskeelset filmi, mis on linastunud nii Eestis kui ka Soomes ehk millel on ametlik eesti- ja soomekeelne pealkiri. Lisaks pealkirjadele võtsin analüüsitava materjalina arvesse ka filmide linastumisaastad ning žanrid, mida oli

kokku 12: *draama, animafilm, müsteerium, vestern, ulme, komöödia, krimi, märul, seiklus, biograafia, õudus, põnevik*. Kogutud pealkirjade tõlked jagasin kasutatud tõlkemeetodite kaupa kolme gruppi ning analüüsisin, millist meetodit esineb soome- ja eestikeelsete filmipealkirjade tõlgetes kõige enam.

Tulemused näitavad, et ingliskeelsete filmipealkirjade tõlkimisel eesti keelde on kasutatud ülekaalukalt kõige enam otsetõlget, nimelt on 150 filmist 88 (58%) tõlgitud otsetõlke meetodit kasutades. Sageduselt järgmine on kaudne tõlge – 150 filmist 46 (31%), ning kõige vähem on kasutatud laenamist, mida esineb vaid 16 korral (11%). Soomekeelsete pealkirjade puhul on kõige populaarsem aga kaudse tõlke meetod, mida on rakendatud 56 korral 150-st (37%). Populaarsuselt teisel kohal on laenamine, mida kasutati 52 pealkirja puhul (35%) ja kõige vähem, 42 korral (30%), on kasutatud otsetõlget.

Leidsin ka olulise joone soomekeelsete pealkirjade juures, mida on tõlgitud laenamismeetodi abil. Nimelt on Soomes väga levinud, et ingliskeelse filmi pealkiri jäetakse originaalkujule, kuid sellele lisatakse soomekeelne alapealkiri. Eestikeelsete pealkirjade puhul sellist nähtust ei leidunud.

Linastumisaastate põhine analüüs selgitas välja, et eestikeelsete filmipealkirjade puhul on otsetõlge alati olnud populaarseim tõlkemeetod, kuid soomekeelsete pealkirjade tõlkimisel on iga meetod mingil ajaperioodil kõige populaarsem olnud. Nii Eestis kui ka Soomes on laenamismeetodi kasutamise osakaal aja jooksul üha suurenenud.

Žanripõhine uuring annab tulemuseks, et kõikide tõlkemeetodite puhul on mõlemas sihtkeeles populaarseimaks žanriks draamafilm. Kõige suuremad erinevused avalduvad otsetõlke meetodi juures, kus eestikeelsete filmipealkirjade puhul on ülekaalukalt populaarseim draama ja teised žanrid on vähe esindatud, kuid soomekeelse otsetõlke meetodi puhul on küll draama esikohal, kuid ka seiklus- ning krimifilmid on üsna suure osakaaluga.

Käesolevat uurimistööd saab kindlasti edasi arendada, näiteks suurendades analüüsitava materjali kogust ja tehes rohkem koostööd filmipealkirjade tõlkimise eest otseselt vastutavate inimestega. Sel viisil saaks uurida veelgi lähemalt, kuidas filmid nii Eestis kui Soomes omale uued pealkirjad saavad, või vastupidi: kui palju ja mis põhjustel on laenamismeetod Soomes nii levinud, kuid Eestis veel mitte.

Englanninkielisten elokuvien nimien kääntäminen suomeksi ja viroksi.

Tiivistelmä

Minun kandidaatintyöni aihe on *Englanninkielisten elokuvien nimien kääntäminen suomeksi ja viroksi*. Työn päätavoite on tutkia, minkälaisia käännösmetodeja on eniten käytetty englanninkielisten elokuvien nimien kääntämiseen suomeksi ja viroksi. Lisäksi on tavoitteena tutkia ja analysoida, minkälaisia ovat samankaltaisuudet ja erilaisuudet viron- ja suomenkielisten nimien välillä. Työssä tutkitaan myös onko nimien kääntämiseen käytettyjen käännösmetodien ja elokuvien ensiesityksien vuosien ja lajien välillä joitakin yhteyksiä.

Työn teoreettisen osan tärkein lähde on oppikirja *Stylistique comparée du français et de l'anglais* (englanniksi *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation*), jonka tekijät ovat ranskalaiset Jean-Paul Vinay ja Jean Darbelnet. Se on oppikirja, jossa on kirjoitettu seitsemästä käännösmetodista. Käännösmetodeja ryhmitellään pohjimmiltaan kahteen ryhmään: suora käännös ja epäsuora käännös, mutta lisäsin vielä yhden metodin: lainaamisen. Käytin niitä käännösmetodeja ja näiden selityksiä työn koostamisessa elokuvien nimien käännöksien analysoimisessa ja ryhmittelyssä.

Lähetin myös kirjeet yhtiöille VaataFilmi ja Finnkino, jotka ovat elokuvien maahantuojia ja levittäjiä. Niiden vastauksista sai selville, että yhtiössä VaataFilmi kääntävät elokuvien nimiä levittäjät itse, mutta Finnkinossa käytetään sitä varten käännöstoimistoa. Molemmat yhtiöt sanoivat, että on tärkeää, että elokuvan nimi olisi luonteva ja silmiinpistävä.

Analyysiä varten keräsin verkkosivulta Internet Movie Database 150 englanninkielistä elokuvaa, joita on myös Virossa ja Suomessa esitetty. Keräsin myös elokuvien ensiesityksien vuosia ja lajeja. Lajeja oli 12: *draama, piirrosfilmi, mysteeri, western, scifi, komedia, rikoselokuva, toiminta, seikkalu, elämäkertaelokuva, kauhu, jännitys*. Ryhmitelin kerättyjen elokuvien nimet kolmeen ryhmään (suora käännös, epäsuora

käännös ja lainaaminen) ja analysoin, minkälaista käännösmetodia on viron- ja suomenkielisten elokuvien nimien kääntämiseen eniten käytetty.

Tulokset näyttivät, että viroksi käännettäessä käytetään eniten suoraa käännöstä ja vähiten lainaamista, mutta suomeksi käännettäessä on suosituin epäsuora käännös ja epäsuosituin suora käännös. On myös kiinnostavaa, että Suomessa on lainaaminen hyvin yleistä ja usein lisätään englanninkieliseen nimeen suomenkielinen alaotsikko. Virossa ei tehdä niin, ainakaan tässä työssä ei ole sellaisia nimiä. Ensiesityksien vuosien analyysi näytti, että Virossa on vuodesta 1921 vuoteen 2014 asti suora käännös ollut aina suosituin ja lainaaminen on ollut koko ajan vähiten suosittu käännösmetodi. Lainaus on niin Virossa kuin Suomessakin muuttunut yhä enemmän suosituksi. Lajipohjainen analyysi selvitti, että kaikkien käännösmetodien ryhmissä on yleisin laji draama.

Varmasti voi sitä tutkielmaa vielä kehittää edelleen, esimerkiksi voi suurentaa analysoitavan aineiston määrää tai tehdä enemmän yhteistyötä niiden ihmisten kanssa, jotka on vastuussa elokuvien kääntämisestä. Voisi myös tutkia tarkemmin, millä tavalla elokuvien nimiä käännetään tai kuinka paljon ja miksi on lainaaminen Suomessa niin laajalle levinnyttä, mutta Virossa vielä ei.

Kirjandus

Ainiala jt = Ainiala, Terhi, Minna Saarelma, Paula Sjöblom 2008. *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Catford, John Cunnison 1965. *A Linguistic Theory of Translation*; http://www.academia.edu/3253821/A_linguistic_theory_of_translation. Vaadatud 26.02.15.

Hartikainen, Teija 2006. *Musorgski vai Ikuisia säveliä? Venäjänkielisten elokuvanimikkeiden suomennokset – tarkemman tarkastelun kohteena erisnimet.* – Magistritöö. Tampere Ülikool: Keele- ja tõlketeaduste osakond. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93844/gradu01336.pdf?sequence=1>. Vaadatud 24.05.15.

Internet Movie Database; http://www.imdb.com/chart/top?ref=nv_ch_250_4. Vaadatud 10.02.15.

Internet Movie Database;

http://www.imdb.com/help/show_leaf?infosource&ref=hlp_brws. Vaadatud 10.02.2015.

Laasner, Siret 2011. *Filmipealkirjade tõlkimise mõjust kinokülastajatele.* – Magistritöö. Tallinna Ülikool: Tõlkekoostamise osakond. http://e-ait.tlulib.ee/191/1/laasner_siret.pdf. Vaadatud 24.05.15.

National Network for Translation;

<http://www.nationalnetworkfortranslation.ac.uk/about>. Vaadatud 24.03.15.

Pearl, Leonard 2007. *Hahmonnimet hahmottumassa. Disney-piirroselokuviissa esiintyvien suomenkielisten henkilönnimien sananmuodostus, rakenne ja merkityssuhteet.* – Magistritöö. Turu Ülikool: Soome ja üldkeeleteaduse osakond. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/42271/gradu%20PEARL2007.pdf?sequence=1>. Vaadatud 24.05.15.

Sinivee, Sirje 2004. *Tõlke hindamine – kuidas, keda või mida?* – Magistritöö. Tallinna Pedagoogikaülikool: Suulise ja kirjaliku tõlke õppetool. http://e-ait.tlulib.ee/164/1/sinivee_sirje.pdf. Vaadatud 24.05.15.

Suutarinen, Anu 2000. *Englanninkielisten elokuvien nimien suomentaminen ja nimeämistavat.* – Magistritöö. Tampere Ülikool: Tõlketeaduste osakond.

Vinjay, J.-P., Darbelnet, J., Sager, J. C., Hamel, M.-J 1995, http://disciplinas.stoa.usp.br/pluginfile.php/17199/mod_resource/content/1/09_Vinay_e_Darbelnet.pdf. Vaadatud 12.02.15.

Yle.fi; http://yle.fi/uutiset/mika_on_hulluin_elokuvan_nimen_suomennos/6990188. Vaadatud 24.05.15.

Lisad

Lisa 1. Kirjad VaataFilmi ja Finnkino esindajatele

Lisa 1.1 Kiri VaataFilmi esindajale

Tere!

Olen Maria Roosileht, Tartu Ülikooli kolmanda kursuse tudeng. Õpin eesti ja soome-ugri keeleteadust ning koostan hetkel oma bakalaureusetööd teemal „Filmipealkirjade tõlkimine inglise keelest eesti ja soome keelde“. Uurin oma töös, kui palju kasutatakse filmipealkirjade tõlkimisel otsetõlget või vastupidi, sõnamänge ning omaloomingut, ning võrrelda omavahel eesti- ning soomekeelseid tõlkeid. Otsustasin oma töösse lisada ka kommentaari kellelki, kes puutub filmide tõlkimisega või tõlkimise korraldamisega pidevalt kokku ja seega võtsin ühendust Teie firmaga kui Eesti suurima kinooperaatoriga, lootuses, et mu kiri jõuab inimeseni, kes on nõus sel teemal sõna võtma.

Oleksin väga tänulik, kui vastaksite järgnevatele küsimustele:

- 1) Kas Teil on firmas oma tõlkijad või teete koostööd tõlkebüroodega, vabakutseliste tõlkijatega või FIE-dega?
- 2) Kas Teie firmal on tõlkijatele mingid kindlad kriteeriumid, näiteks: kas peab alati eelistama otsetõlget ja jääma võimalikult originaalilähedaseks? Kui oodatud või lubatud on loominguiline lähenemine?

Lugupidamisega

Maria Roosileht

Lisa 1.2 Kiri Finnkino esindajale

Terve!

Minä olen Maria Roosileht, opiskelen Tarton Yliopistossa kolmannella kurssilla. Opiskelen viron ja suomalais-ugrilaista kielitiedettä ja tällä keväällä kirjoitan kandidaatintyötä, jonka aiheeksi on „Englanninkielisten elokuvien nimien kääntäminen viroksi ja suomeksi“. Tutkin työssäni, kuin paljon käytetään elokuvien nimien kääntämisessä suoraa käännöstä tai päinvastoin, sanaleikkejä ja kielellistä vapautta, sekä vertaan vironkielisiä ja suomenkielisiä käännöksiä. Päätin, että lisään kandidaatintöihin myös kommentteja joiltakuilta, jotka osallistuu elokuvien kääntämisessä tai kääntämisen järjestämisessä ja sen takia kirjoitin teidän yritykselle. Toivon, että minun kirje toimitetaan jollekulle, joka suostuu vastaamaan parille kysymykselle. Olisin hyvin kiitollinen, jos joku asiantuntija vastaisi seuraaville kysymyksille:

- 1) Onko teidän yrityksessä yksityiset kääntäjät tai teettekö yhteistyötä käännöstoimistojen ja vapaa-toimittajien kanssa?
- 2) Onko teidän yrityksellä kääntäjille jonkinlaiset kriteerit tai ohjeet, esimerkiksi: On pakko aina suosia suoraa käännöstä ja jos se ei ole mahdollista, jättää nimi kääntämättä. Miten sallittu ja odotettu ovat luovat lähestymistavat?
- 3) Kun vertasin vironkielisiä ja suomenkielisiä käännöksiä, huomasin, että usein Suomessa ei käännetä elokuvien nimiä, vaikka käytetään alkuperäisiä englanninkielisiä nimiä. Esimerkiksi elokuva „Interstellar“ oli Virossa „Tähtedevaheline“ (suora käännös), mutta Suomessa oli se „Interstellar“. Osaatteko ehkä vastata, miksi Suomessa usein ei käännetä elokuvien nimiä?

Terveisin

Maria Roosileht

Lisa 2. Finnkino ja VaataFilmi esindajate vastused

Lisa 2.1. Vastus VaataFilmi esindajalt

Tere Maria,

1) Kas Teil on firmas oma tõlkijad või teete koostööd tõlkebüroodega, vabakutseliste tõlkijatega või FIE-dega?

Meil on olemas pikaajaline koostööpartner Piret Nukki, kes koordineerib enamuse meie filmide tõlkeid (subtiitreid). Dubleeritud filme tõlgib dublaažistuudio ise. Kuid pealkirjade tõlkimine on puhtalt levitaja enda vastutus – selle mõtlen enamasti ise koos oma tiimiga välja või siis palun abi oma tõlkijalt, kui väga keerulised juhtumid.

2) Kas Teie firmal on tõlkijatele mingid kindlad kriteeriumid, näiteks: kas peab alati eelistama otsetõlget ja jääma võimalikult originaalilähedaseks? Kui oodatud või lubatud on loominguline lähenemine?

Filmide pealkirjade kohta ei saa tegelikult öelda „tõlkimine“, vaid neid pigem „kohaldatakse“ iga turu jaoks. Oluline on, et pealkiri oleks atraktiivne ja huvitekitav ning mitte eksitav. Samuti peab pealkiri kõlama kenasti ja suupäraselt. Üritame võimalusel kasutada alliteratsioone või kergeid riimumisi, kui kontekst lubab ja sobib.

Lihntne otsetõlge

Näiteks „Identity Thief“ – tõlkisime otse „Identiteedivaras“, kuna on üsna üheselt mõistetav tähendus ja kõlab samuti kenasti ja suupäraselt.

„A Million Ways to Die in the West“ – tõlkisime otse, aga lisasime veidi humoorikat alatoonit: „Miljon moodust Läänes kärvata“

Ikoonilise pealkirjaga filmi tõlge

Mõnede filmide pealkirjades on nn ikoonilised sõnad või sõnaühendid, mis on oluline alles jätta, näiteks „Star Trek“ ja „Jurassic“ on nii ikooniliselt tuntud pealkirjad, et neid

ei ole mõtet tõlkida. Sellisel juhul kasutame selguse mõttes n-ö subtiitriga pealkirja või osalist tõlget:

STAR TREK INTO DARKNESS = STAR TREK OTSE PIMEDUSSE

JURASSIC WORLD = JURASSIC WORLD: SAURUSTE MAAILM

Mitmemõttelise pealkirja sisulise tähenduse edasiandmine

Kui ingliskeelne pealkiri on mingi ingliskeelne väljend, mida ei saa otse tõlkida (Trainwreck vs Rongivrakk?), vaid peab mõtlema eestikeelse tähendusliku vaste, mis kannaks endas ka filmi žanrit ja meeleolu – olgu siis komöödia, muusikal, romantika vms. Näiteks:

Trainwreck = Nagu hunnik õnnetust

Pitch Perfect = Lauluässad (otseselt tõlkimatu)

About Time = Ainul aja küsimus (filmis on ajas rändamine teemaks)

The Nut Job (kahemõttelisus: „hull“ ja „pähklirööv“), otsustasime kasutada „Paras pähkel“

Alapealkirjaga tõlge

Vahel on pealkiri selline, mida ei saa otse tõlkida, kuid mille sisuline vaste ei ole piisavalt „cool“. Siis oleme kasutanud nõ subtiitriga tõlkimist, jättes originaali alles. Oluline on, et alapealkiri oleks filmi sisuga kooskõlas.

Unfriended (tähendab „Facebooki sõbralistist eemaldama“) = UNFRIENDED: ÜTLE, KES ON SU SÕBRAD...

Blackhat (tähendab „kräkker“ või „häkker“, mis on juba varem kasutatud) = BLACKHAT: KÜBERTORM

Nimi pealkirjas

Siis on lihtne

Ted = TED

Anna Karenina = ANNA KARENINA

Hercules = HERAKLES

Järgede pealkirjad

Järgede pealkirjade puhul on oluline, et varem kasutatud põhinimi kattuks järje omaga, ehk oleks samalaadselt tõlgitud.

Spongebob Squarepants: Sponge out of Water = Käsna-Kalle Kantpüks

(Kalle filme pole varem Eesti kinodes linastunud, seega otsustasime kasutada võimalikult lihtsat kuju.)

Teenage Mutant Ninja Turtles = TEISMELISED NINJAKILPKONNAD

(Mutant on ära jäätud, kuna varem teles jooksnud mutlikad olid ilma selleta tõlgitud.)

Raamat

Kui film baseerub raamatul, mis on juba eesti keeles ilmunud, siis kasutame üldjuhul raamatu pealkirja:

Fifty Shades of Grey = Viiskümmend halli varjundit

Before I Go To Sleep = Ei. Tohi. Magama. Jääda.

Erinevused USA turuga

Originaalpealkiri „Jackass Presents: Bad Grandpa“. Kuna Jackass ei ole eesti turul kuigi populaarne, otsustasime pealkirja lihtsustada kujule „Vastik vanaisa“, sest „Jackass esitleb“ ei annaks suurt miskit juurde.

Filmi „Noah“ tõlkisime „Noa laev“, kuna „Noa“ oleks eraldiseisvana ebaselge ja eksitavgi. „Noa laev“ on eesti keeles omamoodi tähenduslik tervik ja kõikidele arusaadav mõiste ning konteksti kandja.

„Legends of Oz: Dorothy’s Return“ – kuna Ozi maailma tegelased ei ole eestlasele kuigi tuttavad, siis otsustasime pika pealkirja lühendada ning kasutada lihtsalt „Maagiline Oz“

Erinevaid juhtumeid on veel kümneid ja kümneid, aga see on põhus ülevaade. Loodan, et on abi.

Parimat,

Siim Rohtla

Lisa 2.2. Vastus Finnkino esindajalt

Hei,

Kiitos viestistäsi. Alla on vastauksia kysymyksiisi.

- 1) Elokuvien tekstikäänöksissä käytämme nykyisin pääasiassa käännöstoimistoa. Aikaisemmin käytimme enemmän freelance-kääntäjiä, mutta maailmanensi-iltojen yleistyessä ja elokuvakopioiden digitalisoitumisen myötä, aikataulut ovat kiristyneet ja siitä johtuen olemme siirtyneet käännöstoimiston asiakkaiksi.
- 2) Kääntäjillä on yleensä aika vapaat kädet käännöksessä. Elokuvien tekstikäänös perustuu lyhentämiseen ja tärkeää on että teksti on sujuvaa ja oikein rytmitetty niin että se on helppolukuista. Suora käännös ei aina ole pakollista ja riippuen elokuvan aiheesta ja genrestä luovat lähestymistavat ovat mahdollisia.
- 3) Elokuvan suomenkielisestä nimestä päättää elokuvan levittäjä ei kääntäjä. Nimen suomennoksessa otetaan huomioon markkinoinnilliset seikat. Joskus tuotantoyhtiö suosittelee, että käytettäisiin alkuperäistä nimeä tai suoraa käännöstä, joskus nimen lokalisointiin saa vapaammat kädet. Suomessa on viime vuosina yleistynyt alkuperäisen englanninkielisen nimen käyttö, mikä osittain johtuu yleisestä englanninkielen taitamisen paranemisesta, mutta paljon elokuville annetaan edelleen suomalaisia nimiäkin.

Ystävällisin terveisin

Ulla Leisio

Lisa 3. Filmipealkirjade tabel

Ingliseelne originaalpealkiri	Eestikeelne pealkiri	Soomeekeelne pealkiri
The Shawshank Redemption (1994)	Shawshanki lunastus	Rita Hayworth - avain pakoon
The Godfather (1972)	Ristiisa	Kummisetä
The Dark Knight (2008)	Pimeduse rüütel	Yön ritari
Pulp Fiction (1994)	Pulp Fiction	Pulp Fiction: Tarinoita väkivallasta
Schindler's List (1993)	Schindleri nimekiri	Schindlerin lista
12 Angry Men (1957)	12 vihast meest	Valamiesten ratkaisu
The Lord of the Rings: The Return of the King (2003)	Sõrmuste isand: Kuninga tagasitulek	Taru sormusten herrasta: Kuninkaan paluu
Fight Club (1999)	Kakluskubi	Fight Club
The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring (2001)	Sõrmuste isand: Sõrmuse vennaskond	Taru sormusten herrasta: Sormuksen ritarit
Star Wars: Episode V - The Empire Strikes Back (1980)	Tähtede sõda: Impeeriumi vastulööök	Imperiumin vastaisku
Forrest Gump (1994)	Forrest Gump	Forrest Gump
Inception (2010)	Algus	Inception
One Flew Over the Cuckoo's Nest (1975)	Lendas üle käopesa	Yksi lensi yli käenpesän
The Lord of the Rings: The Two Towers (2002)	Sõrmuste isand: Kaks kantsi	Taru sormusten herrasta: Kaksi tornia
Goodfellas (1990)	Omad poisid	Mafiaveljet
The Matrix (1999)	Matrix	Matrix
Star Wars Episode IV: A New Hope (1977)	Star wars: Osa IV - Uus lootus	Star Wars: Episodi IV - Uusi toivo
Se7en (1995)	Seitse	Seitsemän
Interstellar (2014)	Tähtedevaheline	Interstellar
The Usual Suspects (1995)	Tavalised kahtlusalused	Epäillyt
The Silence of the Lambs (1991)	Voonakeste vaikimine	Uhrilampaat
It's a wonderful life (1946)	See imetabane elu	Ilmeellinen on elämä
American history X (1998)	Ameerika ajalugu X	American History X
Saving Private Ryan (1998)	Reamees Ryani päästmine	Pelastakaa sotamies Ryan
Raiders of the Lost Ark (1981)	Indiana Jones kadunud laeka jälil	Kadonneen aarteen metsästäjät
City Lights (1931)	Suurlinna tuled	Kaupungin valot
Psycho (1960)	Psühho	Psyko
Rear Window (1954)	Tagaaken	Takaikkuna
Whiplash (2014)	Whiplash	Whiplash
Modern Times (1936)	Moodsad ajad	Nykyaika
The Green Mile (1999)	Roheline miil	Vihreä maili
Terminator 2: Judgement Day (1991)	Terminator 2: Kohtupäev	Terminator 2 - tuomion päivä

Memento (2000)	Memento	Memento
The Pianist (2002)	Pianist	Pianisti
The Departed (2006)	Kahe tule vahel	The Departed
Gladiator (2000)	Gladiaator	Gladiaattori
Apocalypse Now (1979)	Tänapäeva apokalüpsis	Ilmestyskirja. Nyt.
Sunset Blvd (1950)	Päikeseloojangu bulvar	Auringonlaskun katu
Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb (1964)	Dr. Strangelove ehk kuidas ma lõpetasin muretsmise ja õppisin armastama pommi	Tohtori Outolempi eli: Kuinka lakkasin olemasta huolissani ja opin rakastamaan pommia
Back to the Future (1985)	Tagasi tulevikku	Paluu tulevaisuuteen
Alien (1979)	Tulnukas	Alien - Kahdeksas matkustaja
The Prestige (2006)	Lõppvaatus	The Prestige
The Great Dictator (1940)	Suur diktaator	Diktaattori
The Lion King (1994)	Lõvikuningas	Leijonakuningas
Django Unchained (2012)	Vabastatud Django	Django Unchained
The Shining (1980)	Hiilgus	The Shining - Hohto
The Dark Knight Rises (2012)	Pimeduse rüütli tagasitulek	Yön Ritarin paluu
Paths of Glory (1957)	Kuulsuse rajad	Kunnian polut
American Beauty (1999)	Tabamata ilu	American Beauty
WALL-E (2008)	WALL-E	WALL-E
North by Northwest (1959)	Loode kaudu põhja	Vaarallinen romanssi
Aliens (1986)	Tulnukad	Aliens - Paluu
Citizen Kane (1941)	Kodanik Kane	Kansalainen Kane
Vertigo (1958)	Peapööritus	Vertigo - Punainen kyynel
Star Wars: Episode VI - Return of the Jedi (1983)	Tähtede sõda: Jedi tagasitulek	Jedin paluu
Toy Story 3 (2010)	Lelulugu 3	Toy Story 3
Once Upon a Time in America (1984)	Ükskord ammu Ameerikas	Once Upon a Time in America - suuri gangsterisota
Reservoir Dogs (1992)	Marukoerad	Reservoir Dogs
A Clockwork Orange (1971)	Kellavärgiga apelsin	Clockwork Orange - Kelloveliappelsiini
Braveheart (1995)	Kartmatu	Braveheart - taipumaton
Taxi Driver (1976)	Taksojuht	Taksikuski
Requiem for a Dream (2000)	Reekviem unistusele	Unelmien sielunmessu
Double Indemnity (1944)	Kahekordne kahjutasu	Nainen ilman omaatuntoa
To Kill a Mockingbird (1962)	Tappa laulurästast	Kuin surmaisi satakielen
Witness for the Prosecution (1957)	Süüdistuse tunnistaja	Todistaja
Lawrence of Arabia (1962)	Araabia Lawrence	Arabian Lawrence
Eternal Sunshine of the Spotless Mind (2004)	Karge meele igavene sära	Tahraton mieli
Full Metal Jacket (1987)	Full Metal Jacket	Full Metal Jacket

The Sting (1973)	Tüssamine	Puhallus
Singin' in the Rain (1952)	Lauldes vihmäs	Laulavat sadepisarad
Monty Python and the Holy Grail (1975)	Monty Python ja Püha Graal	Monty Pythonin hullu maailma
Snatch (2000)	Teemandirööv	Snatch - Hävyttömät
2001: A Space Odyssey (1968)	2001: Kosmoseodüsseia	2001: Avaruusseikkailu
The Kid (1921)	Väikemees	Chaplinin poika
All About Eve (1950)	Kogu tõde Eve'ist	Kaikki Eevasta
The Apartment (1960)	Korter	Poikamiesboksi
Inglourious Basterds (2009)	Vääritud tõprad	Kunniattomat paskiaiset
The Treasure of the Sierra Madre (1948)	Sierra Madre aare	Sierra Madren aarre
Indiana Jones and the Last Crusade (1989)	Indiana Jones ja viimane ristiretk	Indiana Jones ja viimeinen ristiretki
Some Like It Hot (1959)	Džässis ainult tüdrukud	Piukat paikat
The Third Man (1949)	Kolmas mees	Kolmas mies
Batman Begins (2005)	Batman alustab	Batman Begins
Unforgiven (1992)	Armutu	Armoton
Scarface (1983)	Arminägu	Scarface - Arpinaama
Raging Bull (1980)	Raevunud härg	Kuin raivo härkä
Up (2009)	Üles	Up - Kohti korkeuksia
Chinatown (1974)	Chinatown	Chinatown
The Great Escape (1963)	Suur põgenemine	Suuri pakoretki
Die Hard (1988)	Visa hing	Vain kuolleen ruumiini yli
On the Waterfront (1954)	Veepiiril	Alaston satama
Heat (1995)	Pinge	Heat - ajojahti
Good Will Hunting (1997)	Hea Will Hunting	Will Hunting
The Bridge on the River Kwai (1957)	Sild üle Kwai jõe	Kwai-joen silta
The Gold Rush (1925)	Kullapalavik	Kultakuume
The Elephant Man (1980)	Elevantmees	Elefanttimies
Blade Runner (1982)	Blade Runner	Blade Runner
The General (1926)	Kindral	Kenraali
Lock, Stock and Two Smoking Barrels (1998)	Hunnik pappi ja suitsev kaheraudne	Puuta, heinää ja muutama vesiperä
The Wolf of Wall Street (2013)	Wall Streeti hunt	The Wolf of Wall Street
Casino (1995)	Kasiino	Casino
Gran Torino (2008)	Gran Torino	Gran Torino
The Big Lebowski (1998)	Suur Lebowski	Big Lebowski
V for Vendetta (2005)	V nagu Veritasu	V niin kuin verikosto
Gone Girl (2014)	Kadunud	Gone Girl - kiltti tyttö
Rebecca (1940)	Rebecca	Rebekka
The Deer Hunter (1979)	Hirvekütt	Kauriinmetsästäjä
How to Train Your Dragon (2010)	Kuidas taltsutada loheta	Näin koulutat lohikäärmeesi

Cool Hand Luke (1967)	Murdumatu Luke	Lannistumaton Luke
Judgment at Nuremberg (1961)	Nürnbergi protsess	Nürnbergin tuomio
It Happened One Night (1934)	See juhtus ühel ööl	Tapahtuipa eräänä yönä
A Beautiful Mind (2001)	Piinatud geenius	Kaunis mieli
Trainspotting (1996)	Trainspotting	Trainspotting
Gone with the Wind (1939)	Tuulest viidud	Tuulen viemää
Into the wild (2007)	Tagasi looduse rüppe	Erämaan armoille
Rush (2013)	Võidu nimel	Rush
Dial M for Murder (1954)	Täiuslik kuritegu	Täydellinen rikos
The Sixth Sense (1999)	Kuues meel	Kuudes aisti
The Thing (1982)	Võõrkeha	The Thing - 'se' jostakin
Finding Nemo (2003)	Kalapoeg Nemo	Nemoa etsimässä
Mary and Max (2009)	Mary ja Max	Mary ja Maks
No Country for Old Men (2007)	Ei ole maad vanadele meestele	Menetetty maa
Kill Bill: Vol. 1 (2003)	Kill Bill - Pruudi kättemaks vol. 1	Kill Bill: Volume 1
Butch Cassidy and the Sundance Kid (1969)	Butch Cassidy ja Sundance Kid	Butch ja Kid - Auringonlaskun ratsastajat
Platoon (1986)	Rühm	Platoon - Nuoret sotilaat
Life of Brian (1979)	Briani elu	Brianin elämä
Network (1976)	Televõrk	Kasvot kuvaruudussa
Touch of Evil (1958)	Kurjuse puudutus	Pahan kosketus
12 Years a Slave (2013)	12 aastat orjana	12 Years a Slave
There Will Be Blood (2007)	Veri hakkab voolama	There Will Be Blood
Stand By Me (1986)	Ole minuga	Stand by Me - Viimeinen kesä
The Princess Bride (1987)	Printsessist pruut	Prinsessan ryöstö
Annie Hall (1977)	Annie Hall	Annie Hall
Ben-Hur (1959)	Ben-Hur	Ben-Hur
In the Name of the Father (1993)	Isa nimel	Isän nimeen
Sin City (2005)	Patu linn	Sin City
The Grapes of Wrath (1940)	Vihakobarad	Vihan hedelmät
Million Dollar Baby (2004)	Millioni dollari tüdruk	Million Dollar Baby
Hachi: A Dog's Tale (2009)	Ühe koera lugu	Hachiko - Tarina uskollisuudesta
The Wizard of Oz (1939)	Võlur Oz	Ihmema Oz
The Best Years of Our Lives (1946)	Meie elu parimad aastad	Parhaat vuodet
Gandhi (1982)	Gandhi	Gandhi
The Avengers (2012)	Tasujad	The Avengers
Guardians of the Galaxy (2014)	Galaktika valvurid	Guardians of The Galaxy
The Bourne Ultimatum (2007)	Bourne'i ultimaatum	Medusan sinetti
Shutter Island (2010)	Suletud saar	Suljettu saari

Donnie Darko (2001)	Donnie Darko	Donnie Darko
Strangers on a Train (1951)	Võõrad rongis	Muukalaisia junassa
Twelve Monkeys (1995)	Kaksteist ahvi	12 apinaa
Before Sunrise (1995)	Enne päikesetõusu	Rakkautta ennen aamua
Jaws (1975)	Lõuad	Tappajahai

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maria Roosileht,
(sünnikuupäev: 25.04.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Inglisekeelsete filmipealkirjade tõlkimine soome ja eesti keelde“

mille juhendaja on Hanna Katariina Jokela,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 26.05.15